

XXIV-oji Lietuvos mokinių
geografijos olimpiada

TEORINĖS UŽDUOTYS

XXIV-oji Respublikinė Geografijos Olimpiada

Tema: MŪSŲ – 7 000 000 000

Dalyvio Nr. _____

Telšiai
2012 m. gegužės 3–5 d.

1 užduotis Garsiausi pasaulio ugnikalniai ir vulkanizmas 13 taškų

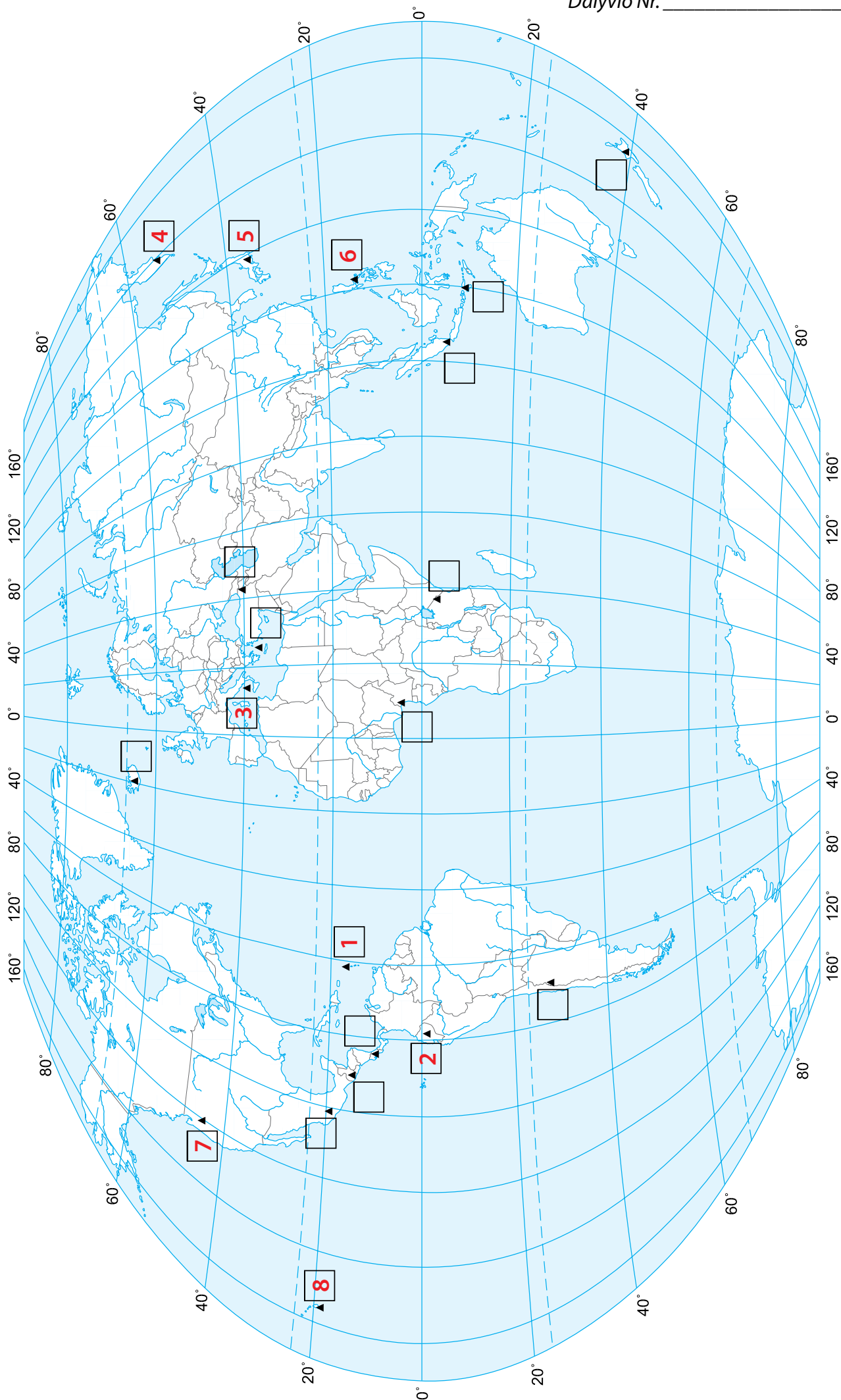
Kontūriniame žemėlapyje (2 psl.) kvadratėliais pažymėta 20 garsių pasaulio ugnikalnių. Lentelėje po užduotimis pateikti tik aštuonių iš jų aprašymai, o 3 psl. yra šių aštuonių ugnikalnių fotografijos. Užduoties atlikimui palengvinti išvardyti visų 20 ugnikalnių pavadinimai, tačiau nepamiršk, kad tau iš jų reikia pasirinkti tik aštuonis. Naudokis visais šaltiniais ir atlik užduotis.

Surinkti
taškai

Pelė kalnas / Pakaja / Kotopachis / Fudzijama / Pinatubas / Šv. Elenos kalnas / Mauna Kea / Tyra / Ochos del Salado / Krakatau / Araratas / Kilimandžaras / Popokatepetlis / Arenal / Kamerūno ugnikalnis / Hekla / Ruapehu / Tambora / Strombolis / Kliučių Sopka /

- 4 tšk. 1. Atidžiai perskaityk kiekvieno iš 8 ugnikalnių aprašymus ir į tuščią lentelės skiltį įrašyk jų pavadinimus.
- 4 tšk. 2. Kiekvieno iš 8 ugnikalnių žymintį skaičių įrašyk reikiamoje žemėlapijo vietoje.
- 4 tšk. 3. Įsižiūrėk į kiekvieno iš 8 ugnikalnių fotografijas (3 psl.) ir greta jų įrašyk juos žyminčius skaičius.
- 1 tšk. 4. Kuris iš šių ugnikalnių yra skydinis? Mauna Kea

Nr.	Ugnikalnio aprašymas	Pavadinimas
1.	Aktyvus ugnikalnis Martinikoje. Pagarsėjo, kai 1902 m. balandžio pabaigoje–gegužės pradžioje išsiveržė ir palaidojo ligtolinį svarbiausią Martinikos miestą ir garsų turistinį kurortą – Sen Pjerą. Žuvo apie 30 000 žmonių.	Pelė (Pelée) kalnas
2.	Tai vienas aukščiausių aktyvių ugnikalnių pasaulyje – jo aukštis 5897 m., šlaituose virš 5000 m aukščio prasideda ledynai. Pirmasis europietis bandęs užkopti į šį ugnikalnį buvo Aleksandras fon Humboltas (1802 m.).	Kotopachis
3.	Ugnikalnis sudarantis to paties pavadinimo salą. Joje nuolatos gyvena 400–750 žmonių. Aukštis virš jūros lygio ~924 m. garsėja nuolatiniu aktyvumu: jau mažiausiai 2000 metų krateriai intervalais nuo kelių minučių iki kelių valandų su nedideliais sprogamais nuolatos į keliasdešimties – kelių šimtų metrų aukštį išmeta piroklastines medžiagas.	Strombolis
4.	Aktyvus ugnikalnis, stūksantis dideliame pusiasalyje. Jo aukštis 4850 m. Viršūnė padengta sniegynais ir ledynais. Kartu su kitais greta ar netoli esančiais ugnikalniais šis ugnikalnis įtrauktas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą.	Kliučių sopka
5.	Aukščiausias šalies kalnas, maždaug 100 km atstumu nuo sostinės. Šis ugnikalnis yra šalies simbolis. Senieji gyventojai šį kalną laikė šventu. 3776 m aukščio ugnikalnis dar neužgesęs.	Fudzijama
6.	Aktyvus ugnikalnis vienoje iš salų. Aukštis 1486 m. Pagarsėjo savo paskutiniu niokojančiu išsiveržimu, kuris įvyko 1991 m. birželio 12 d. Tai antras galingumu XX a. ugnikalnių išsiveržimas. Netrukus visos apylinkės buvo užklotos stora pelenų danga. Dėl tikslios išsiveržimo prognozės dešimtys tūkstančių žmonių iš ugnikalnio apylinkių buvo evakuoti. Nepaisant to, išsiveržimo metu ir nuo susijusių pasekmių žuvo mažiausiai 875 žmonės.	Pinatubo
7.	Aktyvus ugnikalnis – iškilęs Kaskadinuose kalnuose. Aukštis 2550 m. Krateris 1,5 km pločio, pasagos formos. Ugnikalnis labai galingai išsiveržė 1980 m. gegužės 18 d. Išsiveržimas sukėlė milžinišką sprogimą ir nuošliaužą, kalno aukštis sumažėjo nuo 2950 iki 2550 m. (žuvo 57 žmonės)	Šv. Elenos kalnas
8.	Snaudžiantis ugnikalnis vienoje iš salų. Tai aukščiausias kalnas Žemėje, skaičiuojant nuo pagrindo iki viršūnės (~10 203 m). Aukštis virš jūros lygio – 4205 m (kai kurių šaltinių duomenimis, 4214 m). Vietos gyventojų kalba pavadinimas reiškia „baltas kalnas“, nes jo viršūnę dažnai dengia sniegas. Dėl slenkančios plokštės ugnikalnis pamažu tolsta nuo karštojo taško.	Mauna Kea

5

2

4

8

1

6

7

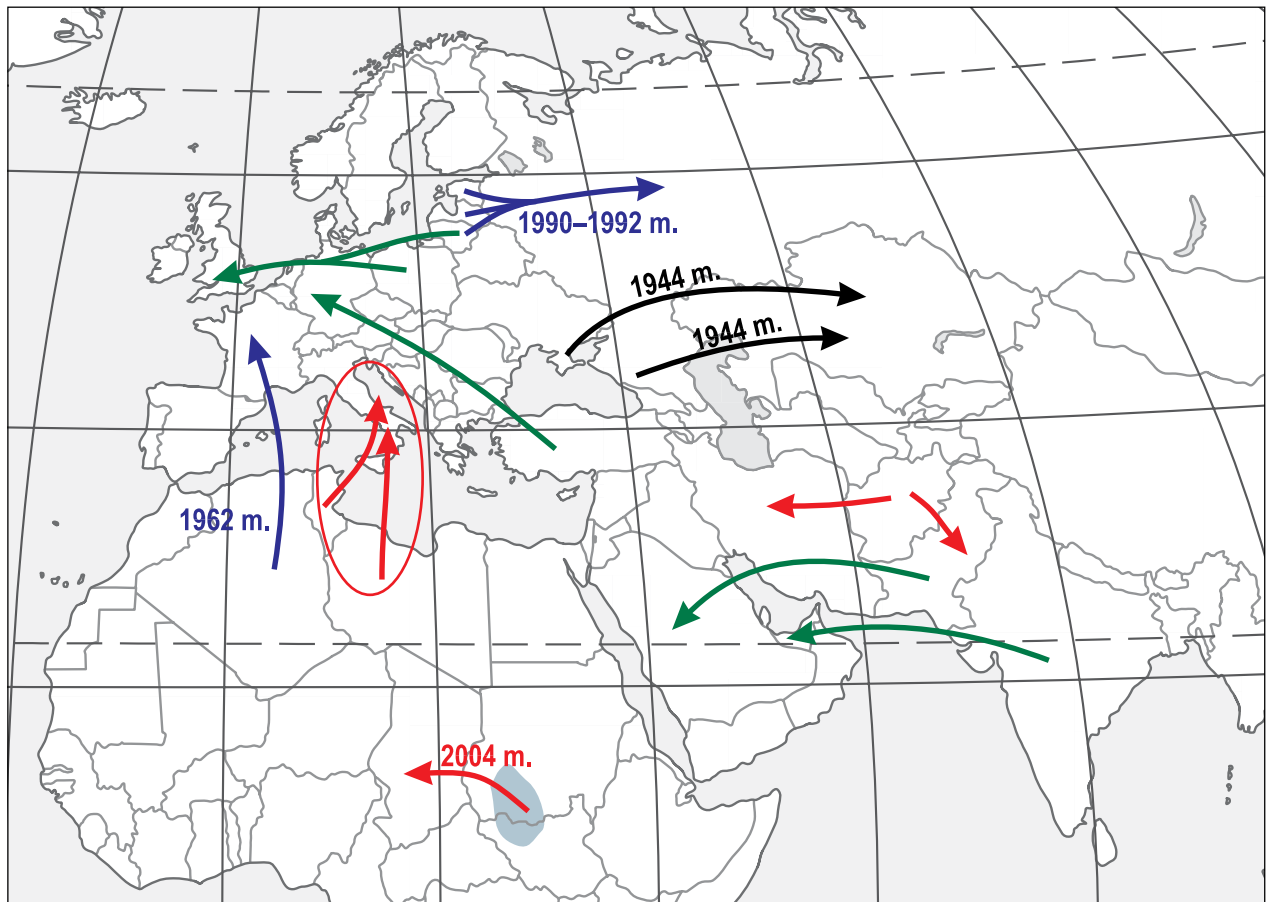

3

2 užduotis

Migracijos

19 taškų

Surinkti taškai

- 1 tšk. 1. Kaip vadinama migracijos rūšis juodos spalvos rodyklėmis pavaizduota žemėlapyje?
deportacija
- 1 tšk. 2. Kaip vadinama migracijos rūšis žalios spalvos rodyklėmis pavaizduota žemėlapyje?
darbo migracija
3. Atsakyk į klausimus:
- 1 tšk. a) Kaip vadinama migracijos rūšis mėlynos spalvos rodyklėmis pavaizduota žemėlapyje?
repatriacija
- 2 tšk. b) Paaiškink abiejų žemėlapyje pavaizduotų šios migracijos krypčių priežastį:
1962 m. Po Alžyro-Prancūzijos karo (pasibaigusio nepriklausomybės paskelbimu) dauguma čia gyvenusių prancūzų grįžo į istorinę tėvynę (Prancūziją)
1990–1992 m. Po Sovietų Sąjungos subyrėjimo dalis Baltijos šalyse gyvenusių rusų grįžo į istorinę tėvynę (Rusiją)
- 1 tšk. 4. Atsakyk į klausimus:
- a) Kaip vadinama migracijos rūšis raudonos spalvos rodyklėmis pavaizduota žemėlapyje?
Priverstinė migracija/pabėgėlių migracija

3 tšk. b) Paaiškink žemėlapyje pavaizduotą migracijos iš vienos Afrikos šalies į kaimyninę priežastį, įvardyk abejas šalis ir regioną, iš kurio 2004–2007 m. vyko ši migracija:

migracijos priežastis **etnis konflikas**

šalys **Sudanas**

emigracijos regionas **Darfūras**

1 tšk. c) Pažymėk žemėlapyje 2011 m. buvusias ypač aktualias šios migracijos rūšies kryptis.

1 tšk. 5. Įvardyk viena iš šalių, kurioje imigrantų skaičius sudaro daugiau kaip pusę visų šalies gyventojų **JAE/Kuveitas/Kataras**

6. Atsakyk į klausimus:

1 tšk. a) Įvardyk šalį, kurioje apie trečdalį BVP sudaro emigrantų pervedimai

Tadžikija

1 tšk. b) Iš kurios šalies gaunama didžioji šių pervedimų dalis? **iš Rusijos**

3 tšk. 7. Įvardyk tris emigracijos neigiamus padarinius šaliai, iš kurios emigruojama:

1) – **Rytų Europos šalių depopuliacija**

2) – **„protų nutekėjimas“**

3) – **šeimų išsiskyrimas (vaikai auginami be tėvo, arba visai be tėvų)**

Galimi ir kiti atsakymai

3 tšk. 8. Įvardyk tris emigracijos teigiamus padarinius šaliai, iš kurios emigruojama:

1) – **mažėja nedarbas**

2) – **emigracija iš Afrikos ir Azijos šalių mažina gyventojų augimo tempus**

3) – **emigrantų piniginiai pervedimai – paspirtis šaliai ir jos gyventojams/**

grįžę emigrantai įgavo vertingą patirtį

Galimi ir kiti atsakymai

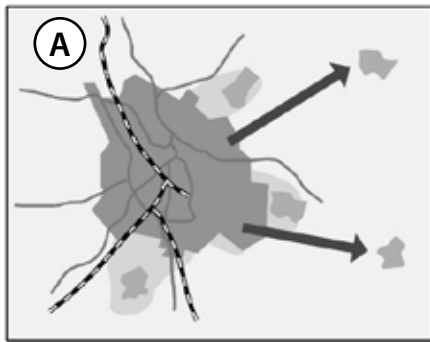
Surinkti
taškai**3 užduotis****Šalių lyginimas****18 taškų**

Šalis	Gimstamumas/ Mirtingumas	Tautinė sudėtis	Religinė sudėtis	ŽSRI
Bangladešas	23/6	98% – bengalai	90% – musulmonai	0,500
Omanas	24/3	80% – arabai	75% – musulmonai – ibadi (sunitai – 0,5 tšk.)	0,705
Afganistanas	40/15	42%– puštunai 27% – tadžikai	80%– sunitai 20% – šiitai	0,398
Singapūras	8/3	77% – kinai	42% – budistai	0,866
Indonezija	18/6	41% – javiečiai	86% – musulmonai	0,617

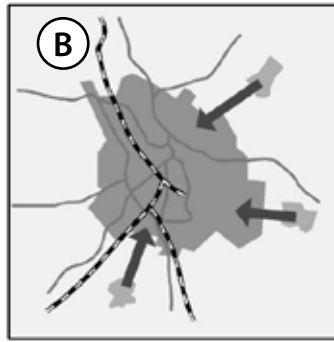
- 3 tšk.** 1. Į lentelės antrąją skiltį įrašyk kiekvienos šalies atitinkamus gimstamumo ir mirtingumo rodiklius:
8/3, 18/6, 24/3, 40/15
- 5 tšk.** 2. Į lentelės trečiąją skiltį prie procentų dalies įrašyk kiekvienoje šalyje vyraujančią tautą.
- 5 tšk.** 3. Į lentelės ketvirtąją skiltį prie procentų dalies įrašyk kiekvienos šalies gyventojų priklausymą tam tikrai religijai (Afganistanui ir Omanui nurodyk islamo atmainą).
- 5 tšk.** 4. Į lentelės penktąją skiltį įrašyk kiekvienai šaliai atitinkantį ŽSRI rodiklį:
0,866 / 0,705 / 0,617 / 0,500 / 0,398

Surinkti
taškai**4 užduotis Urbanizacijos procesai 11 taškų**

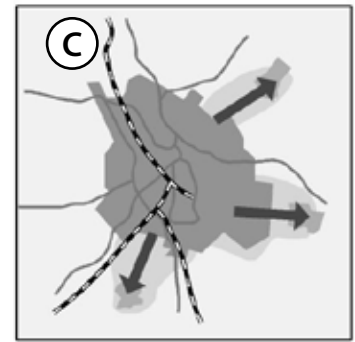
3 tšk. 1. Vienu žodžiu įvardyk A–C schemose pavaizduotus gyventojų judėjimo procesus:

konturbanizacija

urbanizacija

suburbanizacija

1 tšk. 2. Atsakyk į klausimus:

a) Nurodyk pasaulio regioną, kuriam dabar labiausiai būdingas B procesas.

Afrika (Užsacharės Afrika)

3 tšk. b) Įvardyk tris (3) šio proceso priežastis:

1) dėl demografinio sprogimo kaimuose susidaro gyventojų perteklius2) kaimo gyventojai mano, kad mieste lengviau ras darbą, daugiau užsidirbs3) miestuose galima gauti aukštesnį išsilavinimą, miestas vilioja pramogomis, mieste geresnės medicinos ir sanitarinės sąlygos

Galimi ir kiti atsakymai

1 tšk. 3. Kuriame pasaulio regione XXI a. ypač intensyvus C procesas?

Vakarų Europoje

4. Atsakyk į klausimus:

1 tšk. a) Kuriame pasaulio šalyje prasidėjo A procesas?

JAV

2 tšk. b) Nurodyk du šio proceso neigiamus padarinius:

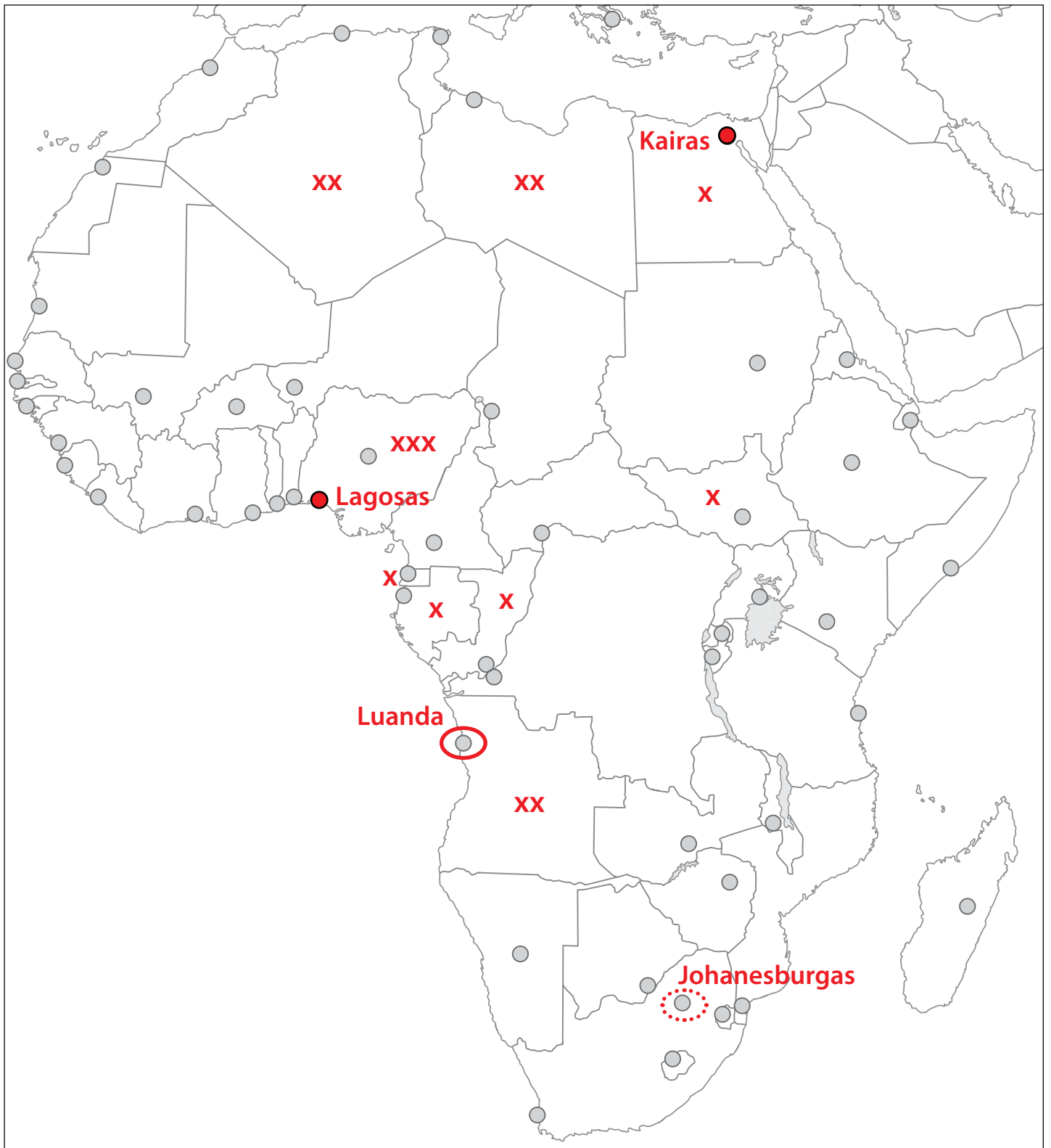
1) didėja švytuoklinių migracijų atstumai2) vietinių kaimo gyventojų priešinimasis naujoms statyboms jų aplinkoje (NIMBY)/Didesnis neigiamas poveikis kaimo gamtinei aplinkai

Galimi ir kiti atsakymai

5 užduotis Naftos gavyba ir ekonominė gerovė Afrikoje 14 taškųSurinkti
taškai

1 tšk.	1. Žemėlapyje (9 psl.) ženklų xxx pažymėk šalį, kuriai pastaruosius 20–30 metų tenka pirmoji vieta Afrikoje pagal naftos gavybą. Įvardyk šią šalį Nigerija
3 tšk.	2. Žemėlapyje (9 psl.) ženklų xx pažymėk 3 Afrikos šalis, pastaruojų metu išgaunančias 90–110 mln. t naftos per metus. Įvardyk šias šalis:
Alžyras, Libija, Angola
4 tšk.	3. Žemėlapyje (9 psl.) ženklų x pažymėk dar 4 Afrikos šalis, pastaruojų metus išgaunančias daugiau kaip 10 mln. t naftos per metus. Įvardykite šias šalis:
Pusiaujo Gvinėja, Pietų Sudanas, Egiptas, Gabonas, Kongas
	4. Atsakyk į klausimus:
1 tšk.	a) Kuri iš naftą išgaunančių ir eksportuojančių Afrikos šalių pastaruojų metu pirmauja pagal BVP/1 gyv. rodiklį (2011 m. –19 300 JAV dol.) Pusiaujo Gvinėja
1 tšk.	b) Kodėl pagal ŽSRI rodiklį (0,537) ši šalis ženkliai nusileidžia keliolikai kitų Afrikos šalių?
Ekonomika remiasi tik nafta, šio verslo pelnas beveik nepasiekia paprastų šalies gyventojų, žemas socialinė sferos lygis (žemas švietimo ir sveikatos apsaugos lygis)
2 tšk.	5. Pažymėk žemėlapyje (<i>paryškink puansonus*</i>) dvi didžiausias Afrikos aglomeracijas ir greta įrašyk jų pavadinimus. Lagosas ir Kairas
1 tšk.	6. Pažymėk žemėlapyje Afrikos miestą (<i>apvesk puansoną*</i>), kuris pastaruosius 3–4 metus yra pripažintas kaip brangiausias pasaulio miestas. Greta parašyk jo pavadinimą. Luanda
1 tšk.	7. Pažymėk žemėlapyje svarbiausią Afrikos globalųjį miestą. Jis yra vienintelis žemyne, priklausantis <i>alpha</i> miestų kategorijai. Įrašyk šio miesto pavadinimą.
Johanesburgas

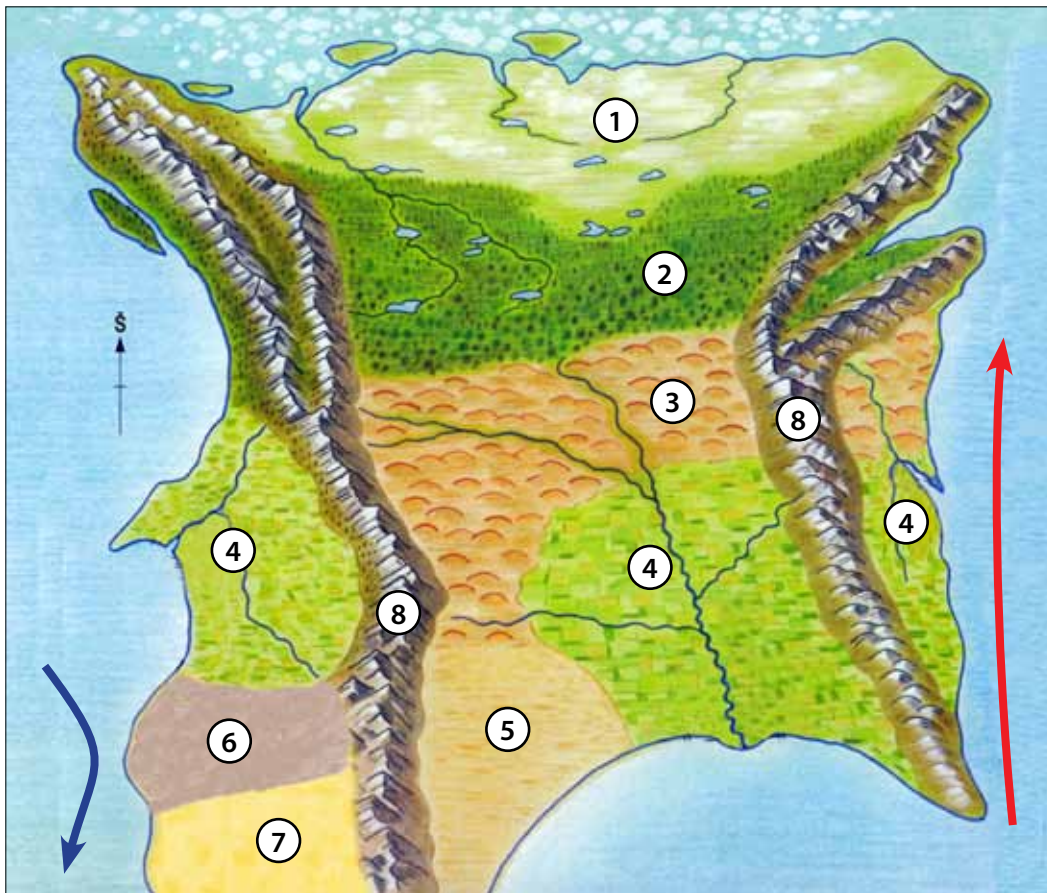
* *puansonas* – ženklas, žymintis miesto vietą žemėlapyje.

6 užduotis

Gyventojų tankumas

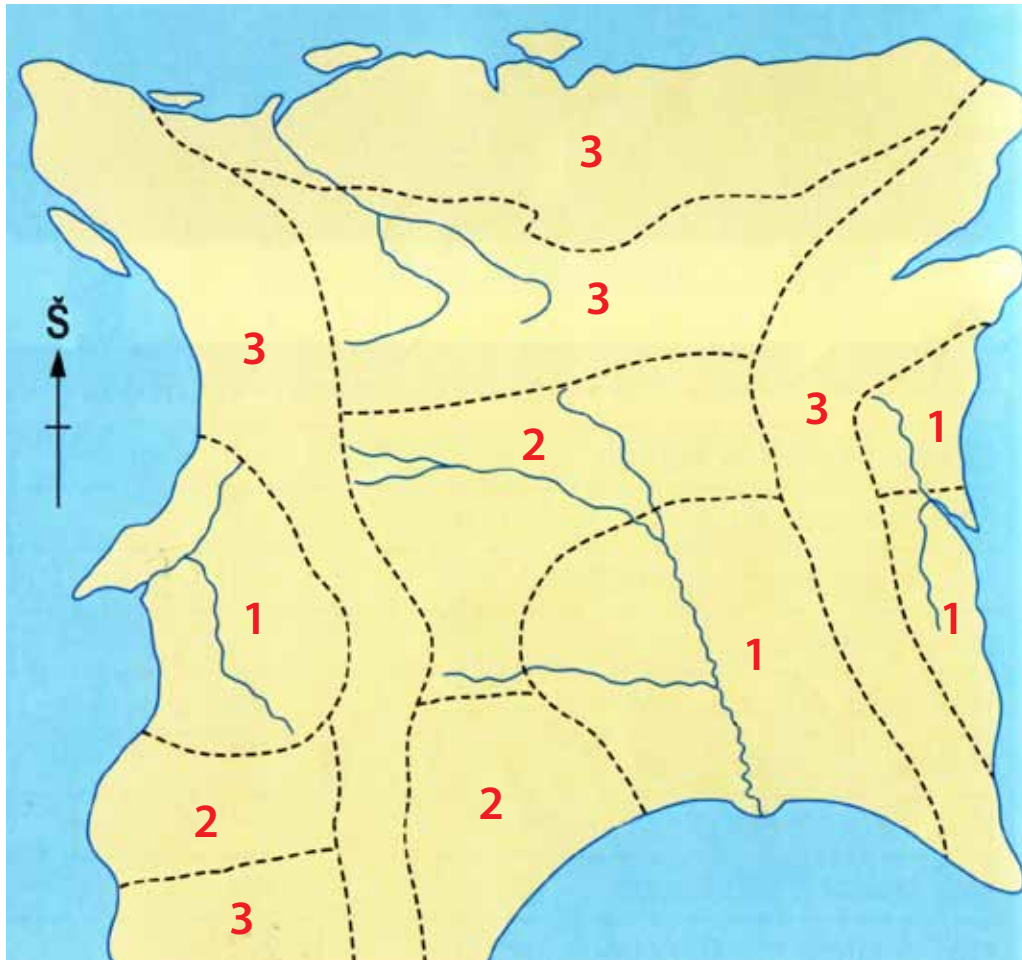
18 taškų

	tundra		plačialapiai miškai		dykumos
	taiga		vertikalaus zoniškumo sritys		stepės
	mišrieji miškai		kietalapiai miškai ir krūmynai		

Surinkti taškai

- 6 tšk.** 1. Naudokis pramanytos sausumos piešiniu ir jo legenda. Kontūriniame šitos teritorijos žemėlapyje (11 psl.) pažymėk didelio, vidutinio ir mažo gyventojų tankumo sritis. Nepamiršk, kad turi apgyvendinti visas sritis ir būtinai užpildyti kontūrinio žemėlapio legendą.
- 8 tšk.** 2. Kiekvienai sričiai, pažymėtai skaičiais spalvotame piešinyje, nurodyk lentelėje (11 psl.) po du veiksnius, lemiančius būtent tokį kiekvienos srities gyventojų tankumą.
- 4 tšk.** 3. Kontūriniame žemėlapyje (11 psl.) apskritimėliais pažymėk 4 miestus, kurie, atsižvelgiant į geografinę padėtį ir gamtines sąlygas, gali tapti didmiesčiais.

1

didelis gyv. tankumas

2

vidutinis gyv. tankumas

3

mažas gyv. tankumas

	Veiksniai
1	atšiaurus klimatas, nederlingi dirvožemiai, daugiamečiai įšalės, nepatogi geografinė padėtis ir kt.
2	žemyninis klimatas, nederlingi taigos dirvožemiai, daug pelkių, nuotolis nuo jūros
3	vidutinio derlingumo dirvožemiai, vidutinių platumų klimatas, didesnė šios srities dalis nutolusi nuo vandenyno
4	patogi geografinė padėtis, palankus klimatas (nei per šilta, nei per šalta), derlingi dirvožemiai (ypač upių žiotyse), upių žiotys
5	labai derlingi dirvožemiai, mažai kritulių, didelį plotą apima žemės ūkio naudmenos
6	nederlingi arba vidutinio derlingumo dirvožemiai, dėl šaltosios srovės nepakankamai kritulių
7	sausas ir karštas klimatas, žemdirbybtė įmanoma tik oazėse, ypač retas kelių tinklas
8	nepalankus klimatas, statūs šlaitai ir sudėtingas susisiekimas, nederlingi dirvožemiai

Galimi ir kiti atsakymai